

Gibanje za ustanovitev neodvisne rudarske unije

Boylanova administracija zborovala z železno pestjo. — Opozicija poražena na celi črti. — Sleparske volitve mogoče pridejo pred sodišče

Scranton, Pa. — (FP) — Konvencija prvega rudarskega distrikta U. M. W. of A. se je začela s temeljitim porazom opozicije, katero je vodil Thomas Maloney, ki je bil pri zadnjih volitvah poražen, ko je kandidiral za distriktnega prednika.

Prva dva dni je dominirala konvencija opozicija, nakar je Boylanova administracija poklicala v dvorano policijo, s katero se je zavarovala. Aretiranih bilo več delegatov in tudi strovovalce Federaliziranega tisa pod pretrzo, da so delali neure. Večje število delegatov nato administracija izključila, izmed njih ni priznala, njih mesto pa so zavzeli Boylanovi tisti, ki so bili izvoljeni na razpisih sejal administracij, ki katere so bile sklicane na bližnjih naselbinah, ko je Boylan prvi dan konvencije sprejel, da je njegova administracija ogražena.

Pri "pomirjevanju" konvencije je bil aktiven tudi bivši razpisni delavski tajnik in sedaj član James J. Davis, ki je imel svoj vpliv, da je distriktni predsednik Boylan dobil kontrolno nad konvencijo.

Opozicija je vodila v glavnem, da se odstrani iz pravih točk, ki daje administraciji moč izvajanja avtoritacije, česar je Boylan tudi poskušal. Na koncu je bil na imenovala kršitve pogodbe s strani operativcev; da bi administracija porabila več sredstev v energije za obrambo rudarskihavic; da bi organizacija v največji meri podpirala brezposelne člane ter za volilno reformo.

Nobena teh zahtev pa ni bila rejeta. Mašina administracije je bila preveč dobro namazana in je hodila preko opozicije z železno pestjo.

Ker je bila opozicija tudi pri drugih distriktnih volitvah poražena na karakteristični način, katerega je uvedel v rudarski uniji John L. Lewis, radi volilnih sleparij, je konvencija prevzela gibanje za ustanovitev neodvisne unije na antracitnem delju. V spodnjem delu antracitnega, v okolici Shamokina, vodi distrikto za skupno konvencijo rudarstvom, ki naj bi imela avtoritativno ustanoviti neodvisno unijo antracitnih rudarjev, John Dougherty. Konvencija prvega distrikta pa je to gibanje sedaj nesla tudi v okolico Scrantona.

Iz sentimenta opozicije je razvidno, da se bo močnejše razširil v zgornjem delu, ker nezadovoljnost delegatov, ki so zapopali "rank and file" interese, velika radi Boylan-Lewisove sktature na konvenciji. Maloney, ki trdi s svojimi pristajalci, da je bil pri zadnjih volitvah poražen za distriktnega predsednika radi volilnih sleparij, bo kontestiral volilni izid na sodišču.

Brezposelnost na Kitajskem

Sanja, Kitajka, 8. avg. — Arhadska brezposelnost na Kitajskem večja kot število prebivalstva državnih držav. Tako se glasi poročilo ministrstva za notranje zadeve, ki je bazirano na rezultatu ljudskega štetja v 120 distriktnih.

Kitajska ima 432,000,000 ljudi, od katerih je skoro dvesto milijonov brezposelnih.

Letalska nesreča

Riverside, Cal., 8. avg. — Dva letalska letala sta se včeraj ubila, ko je njuno letalo treščilo na tla v bližini mesta Cottonwood.

HOOVER OBLJUJE POMOČ BREZPOSELNIH

Federalne, državne in mestne avtoritete bodo kooperirale pri organiziranju pomočnih akcij

Washington, D. C., 8. avg. — Predsednik Hoover je včeraj naznanil, da je v teku akcija, da se organizira federalna, državna in mestna pomoč za brezposelne širom Amerike.

V svojem naznanilu se je predsednik skrbno izognil vračanju federalnega zavarovanja proti brezposelnosti, kar pomeni, da še vedno vztraja na svojem stališču, da bo pobijal poskušne progresivce v kongresu, ki nameravajo na prihodnjem zasedanju predložiti predlog za zavarovanje delavcev proti brezposelnosti.

Hoover se je včeraj posvetoval o problemu brezposelnosti s predsednikom Ameriške trgovske zbornice, predsednikom Rdečega križa, s trgovskim tajnikom Lamontom in z Doakom, tajnikom zveznega delavskega departamenta.

Trgovska zbornica je dobila nalogo, naj podvzame študijo brezposelnostne situacije, na kateri podlagi se bo potem organizirala pomočna akcija. Pri tem bo sodeloval tudi Rdeči križ in predsednikov komitej za pobijanje brezposelnosti.

Po končani konferenci je Hoover odpotoval v svoje letovišče Rapidan. Tam se bo sestel s senatorjem Felix Hebertom, ki se je nedavno vrnil iz Evrope, kjer je študiral evropski sistem brezposelnostnega zavarovanja. Predmet njunega razgovora, kot je bilo pojasnjeno, bo vprašanje, kako preprečiti uveljavljanje načrtov glede federalnega zavarovanja proti brezposelnosti, ki jih bodo predložili progresivci na prihodnjem zasedanju kongresa.

Mussolini sprejel nemška državnika

Poveljeval je Hooverjev načrt in izjavil, da bo Italija pomagala Nemčiji pri reševanju notranje krize

Rim, 8. avg. — Premijer Mussolini je sinoči javno obljubil pomoč Nemčiji pri reševanju političke, ki so posledica finančne krize.

Mussolini je govoril v banketu, ki je bil prirejen v počast kancelarju Brueningu in zunanjemu ministru Curtiusu, in ob tej priliki je ponovil zagotovilo, ki ga je izrekel na neki prejšnji konferenci, da bo Italija podpirala Nemčijo v njenih zahtevah, temveč tudi pri soluciji drugih problemov, ki so splošnega evropskega značaja in se direktno nanašajo na blagostanje nemškega naroda.

Po končanem banketu je Mussolini konferiral z nemškimi državnikoma. Konferenca je trajala eno uro in pol. Tekom razgo-

Zborovanje eksekutive A. D. F.

Voditelji pripravljajo poročilo za letno konvencijo federacije

Washington. — (FP) — Šestega avgusta je pričela zborovati eksekutiva Ameriške delavske federacije v Atlantic Cityju, v letovišču ameriške plutokracije. V objemu hladnih morskimi vetrovi eksekutiva pregleduje izgube, katere je strokovno gibanje utrpelo od lanske konvencije in pripravila poročilo in priporočila za konvencijo federacije, ki se snide v oktobru na zapadni obali Kanade, v Vancouverju, daleč proč od industrijskih središč ameriškega kapitalizma.

Situacija, o kateri razpravlja eksekutiva, je vse drugo kot razveseljiva. O nji so dobro informirani, ker v glavni stan dnevnih prihaja mnogo pritožb, prošnji za odposlano in poročila o veliki bedi med članstvom unije. Članska knjiga izkazuje velik padeč, kar konservativni voditelji še najbolj boli, ker to je tudi zanje največji dokaz, da izgubljajo tla.

Organizacijska kampanja med tekstilnim delavstvom na jugu, katero je avtorizirala lanska konvencija federacije, je skrahirala kljub hvabni stavki v Elizabethtonu, Marionu, Danvilu in v drugih krajih. Srednjeveški jug se je postavil solidno po robu tudi konservativnim delavskim voditeljem, katere smatra za radikalne in jih meče v en koš s komunisti vred.

Ker ameriško delavstvo nima svoje politične organizacije, ki bi neutralizirala izgube na strokovnem polju, je delavsko gibanje na jugu na tistem stadiju kot je bilo pred kampanjo. Dolari, ki so prihajali iz New Yorka, Bostona in Philadelphije za zbiranje kampanje, so smagali nad konservativnim unionizmom.

In kaj storijo eksekutiva? Kako stališče bo zavzela glede splošne zahteve članstva za pomoč proti brezposelnosti? Ali bo zahtevala vladno pomoč? Ta možnost obstaja, ker konvencija bo to zahtevo vseno sprejela neglede na stališče eksekutive.

Dvomljivo pa je, če se bo eksekutiva pridružila progresivnim in radikalnim elementom in zahtevala vladno brezposelnostno zavarovanje. To bi bil "paternalizem" in visoko plačani voditelji ameriških unij so proti paternalizmu za delavce, bolj naklonjeni pa so vladnemu paternalizmu za kapitaliste. Eksekutiva bo bolj glasna v zahtevi za starostno pokojnino in proti redukciji plač.

vorov je Mussolini izrazil željo, da bi se našla pot, ki bi dovedla do francosko-italijanskega pomorskega dogovora. Pohvali je Hooverjev načrt in naglasil potrebo politične in ekonomske kooperacije med vsemi državami.

Nemški kancelar je v svojem odgovoru izjavil, da je Mussolini s hitrim sprejetjem Hooverjevega predloga veliko pomagal k izboljšanju politične in ekonomske situacije v Evropi.

Z ZADRUŽNE KONFERENCE V BROOKWOODU

Warne za očje slike zadržnega gibanja z delavstvom, dr. Warbasse za nevtalnost

Katonah, N. Y. — (FP) — Na letni konferenci Vzhodne zadržne lige v Brookwoodu sta bili predneseni dve konfliktni teoriji glede vprašanja, kakšni naj bodo odnosi med zadržnim gibanjem in delavskim političnim in unionskim gibanjem.

Profesor Colston E. Warne je zastopal stališče, da izolacija ali takozvana politična nevtalnost zadržništva škoduje gibanju, dr. Warbasse, vodja ameriškega zadržništva, je zagovarjal pa strogo nevtalnost zadrž. "Stališče nevtalnosti, katerega je do sedaj zavzemalo oficijelno zadržno gibanje Amerike do sorodnih organizacij, je nevzdržljivo. Tok razvija drži povsod do enotne fronte. Posebno v Evropi je zadržno gibanje ustvarilo tesne stike z delavskimi strankami in unijami. Takl odnosi dosti pripomorejo do identitete zadržništva z delavskim gibanjem.

"Neglede na izgube, ki jih zadržno gibanje utrpel radi frakcijskih bojov v posameznih slučajih, se take izgube več kot nadomestijo z novo vitalnostjo, katero porođijo skupni delavski boji. V Ameriki propade več zadržni stagnacije kot pa radi bojov med članstvom."

Dr. Warbasse pa je argumentiral, da mora zadržno gibanje zavzemati strogo nevtalno stališče napram ostalemu delavskemu pokretu. "V deželah, kjer se zadržništvo širi, politična država propada. Delavstvo ne sme dopustiti, da bi se zadržno organizacije razbile radi sporov vprašanj, pa naj bodo vprašanja politična, delavska ali verska. Kooperativno gibanje mora zastopati strogo nevtalno stališče. Na ta način ostanejo zadržarji zvesti glavnemu namenu, ki je, zgraditev nove družbe, ki ne bo slonela na profitu."

Za svoje stališče je navajal uspeh stanovanjskih zadrž, katere je primerjal z občinskimi mestnimi stanovanjskimi projekti. Rekel je, da je birokracija neobhoden pojav in del politične vlade.

Zadržno gibanje v Angliji, Belgiji, Avstriji in drugih evropskih deželah se je močno razvilo v veliki meri radi tega, ker je del delavskega gibanja in sodeluje v političnih in drugih bojbah z ostalim delavstvom.

Otroška paraliza v New Yorku se širi

New York, 8. avg. — Včeraj je bilo prijavljenih spet 124 novih slučajev otroške paralize in zdravstvene avtoritete so na delu, da ustavijo razširjenje te bolezni. Več kot trideset otrok je umrlo v prešlih štirih dneh. Od 15. junija do sedaj je bilo naznanjenih mestnemu zdravstvenemu departamentu 1,116 slučajev te bolezni.

Obsoja gonjo proti tujerodcem

Imigracijski uradniki se poslužujejo tiranjskih metod in zatirajo osebo svobodo. Poročilo urgira odpravo despotizma

Washington, D. C., 8. avg. — Poročilo Wickershamove komisije, ki je bilo včeraj objavljeno, vsebuje ostro kritiko proti deportacijskemu sistemu, ki je odgovoren za številne zlorabe v gonjah na tujerodce. Poročilo označuje metode, ki se jih imigracijske oblasti poslužujejo pri izpravljanju, za tiranske, opresivne in neustavne.

Poročilo je vzbudilo veliko pozornost, zlasti zaradi tega, ker je bilo izročeno predsedniku Hooverju že 27. maja, a ga je administracija objavila šele sedaj.

To odlaganje je dalo povod raznim govoricam. Silili so se glasovati, da ga administracija namenoma zadržuje, da tako da priliko zveznemu delavskemu departamentu, da napravi potrebne spremembe in ublaži kritiko v poročilu.

Večji del poročila se nanaša na izvajanje deportacijskih zakonov. Navedeni so dokazi, da uradniki pri gonji na tujerodce kršijo ustavne pravice in osebo svobodo. Omenjen je slučaj, da so 1. 1930 imigracijske oblasti aretirale 100,000 oseb, med njimi veliko števil ameriških državljanov in tujerodcev, ki so pršli legalno v deželo. Od teh jih je bilo deportiranih v njih rojstne dežele 6,631. Poročilo obsoja navale na shajališča tujerodcev in aretacije brez zadevnega dovoljenja.

Poročilo priporoča bolj človeški postopanje s strani imigracijskih oblasti in odpravo despotizma. Daje urgira nastavitve splošnejših uradnikov, ki ne bodo gledali, sedaj, da napravijo rekord v številu deportacij, temveč bodo pri izvrševanju svojih dolžnosti pazili, da ne bodo kršene ustavne svobode v procesih proti tujerodcem.

Farmski odbor odklonil ponudbo Nemčije

Izjavil je, da bi utrpel veliko izgubo, ako bi prodal bombaž Nemčiji v smislu pogojev, ki jih vsebuje ponudba

Washington, D. C., 8. avg. — Predlog Nemčije, da je pripravljena kupiti 600,000 bal bombaža od zveznega farmskega odbora pod pogojem, da se ji dovoli triletni kredit, je odbor sinoči odklonil. Kot za nadaljnja pogajanja je sicer še odprta, ki je razvidno iz formalne izjave farmskega odbora.

Farmski odbor ima v zalogi 1,300,000 bal bombaža, ki ga je pokupil od producentov z naravnimi, da stabilizira cene. Ako bi ga sedaj prodal Nemčiji v smislu pogojev njene ponudbe, bi bili s tem prizadeti ameriški pridelovalci bombaža, ker bi cene na svetovnih tržiščih pričele padati.

Tiskarska unija podpira brezposelne člane

V zadnjih osemih mesecih je izplačala \$650,000 v podporah

New York. — (FP) — Tiskarska unija št. 6 v New Yorku je 1. novembra lani ustanovila sklad za podpiranje brezposelnih članov, iz katerega je do konca junija izplačala \$650,000 podpore brezposelnim članom.

Upeljava zavarovanja proti brezposelnosti pri tej organizaciji ni nalotela na velike poteškoče, ker je organizacija že prej imela sistem, ki je nudil pomoč brezposelnim članom v težkih časih. Vsak član je se prej plačeval 1/4 od svojega zaslužka v posebni sklad, iz katerega so člani, ki niso mogli dobiti dela, prejeli \$14 tedenske podpore.

Lansko leto so se pojavila znamenja, da kriza še ne bo tako

PLAČE JEKLARSKIH DELAVCEV NA VRSTI

Redukcije mezd 200,000 delavcem v par tednih. — Revolta v jeklarški industriji na vildiku

New York. — (FP) — Ali je ameriško delavstvo na pragu novega vala znižavanja plač v težkih industrijah? O tem vprašanju je polno ugibanja ne samo v delavskih, ampak tudi v finančnih krogih, odkar je United States Steel korporacija pred nekaj dnevi znižala četrtletne dividende a 7% na 4% in reducirala plače uradnikom in tistemu uradnemu osebju, ki prejema več kot \$35 na teden.

Znižanje plač osebju znala povprečno deset procentov in splošno se pričakuje, da bo sledilo znižanje plač vsem delavcem korporacije. Uradniki družbe se o tem sicer niso oficijelno izjavili, ampak napoli oficijelna vest se je glasila, da bo "od splošnega bižniškega toka prihodnjih par tednov odvisno, ali bodo plače znižane ali ne."

Ker pa v prihodnjih par tednih ni pričakovati izboljšanja, je možnost splošne redukcije mezd okrog 200,000 delavcem velika.

Da se direktorji že na sadnji seji n' izrekli za splošno znižanje, je pripisati največ stališču predsednika korporacije Farrella, ki je javno pobijal redukcije mezd še pred par tedni. Znižanje dividend in plač uradnikom se smatra le kot strategična poteza, ki naj upraviči splošno znižanje mezd.

Tudi izjava trgovinskega tajnika Lamonta, da so korporacije v nekaterih slučajih upravljalne do znižanja mezd, bo jeklarškemu trstu služila za zagovarjanje take akcije. Lamontovo stališče je tudi smatrati za stališče administracije, oziroma kot njeno privoljenje za splošno redukcijo plač.

Jeklarška industrija obratuje komaj 32% od normalne produkcije. V mnogih krajih so tovarne zaprte, druge pa obratujejo nekaj dni na teden že dalj časa. Zaslužek tistih delavcev, ki so še uspešni, je bil radi tega še radikalno reduciran, splošno znižanje mezd bi situacijo le še poslabšalo.

Več jeklarških družb je plače že znižalo direktno in indirektno, s instaliranjem novih produkcijskih sistemov, ki so naložili več dela posameznim delavcem in reducirali njih število. Zadržnega sistema se poslužuje tudi United States Steel korporacija, ni pa sledila drugim kompanijam, ki so plače tudi direktno reducirale. Zda pa pripravljata teren tudi za ta skok.

Splošna redukcija mezd v jeklarški industriji lahko pomeni eksplozijo, katere detonacija bo silnejša kot so protestne stavke rudarjev. V raznih mestih se že dalj časa vodi med jeklarškimi delavci organizatorična propaganda, ki se v slučaju splošne redukcije lahko izčrpi v večjih sporadčnih stavkah.

Silen deževni naliv v Italiji

Trento, Italija, 8. avg. — Več kot sto hiš je bilo razdejanih v deževnih nalivih, ki so včeraj divjali v tem mestu in okolici. Poročilo ne omenja človeških žrtev, toda škoda na uničenih poslopjih je bila ogromna.

kmalu končana, in člani so se izrekli, da se prispevki povišajo na tri odstotke na zaslužek zaposlenega tiskarja. V februarju so bili prispevki ponovno zvišani na 4% in v juliju na 6%.

Urad unije poroča, da število brezposelnih stalno raste. Dasi unija šteje okrog 8,000 članov, jih je 1,400 brez dela, velik odstotek pa dela le par dni v tednu.

Stavka centnih delavcev v okraju Westchester v New Yorku. Okrog tisoč delavcev je pustilo delo, ko so jim plačevali le po \$3.20 dnevno. Zahtevajo pet dolarjev in osemurnik.

—Federated Pictures—

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LARSTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena Zveza (Slovene League) in Kansas: \$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta; \$0.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland: \$2.50 na leto, \$1.25 na pol leta; za Indianapolis: \$2.00.

Subscription rates: For the United States (except Chicago) and Canada: \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$2.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

One dollar per annum—Refundable on request.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Naše po vso, kar ima stik s Nemoj:

PROSVETA

2857-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oledanju, na primer (July 21, 1931), polni vsakemu imenu na nastopu pomeni, da vam je s tem datumom poteka naročena. Ponovite jo praviloma, da se vam list ne ustavi.

Zagometna Nemčija

Hoover je izvojeval enoletni moratorij za vojne dolgeve in reparacije z namenom, da prepreči revolucijo v Nemčiji. Ko so potem na konferenci v Londonu sklenili, da podaljšajo Nemčiji kredite za tri mesece, so menda verjeli, da je nevarnost nemške revolucije odstranjena in — na zemlji je mir in Bog v nebesih.

Cim pa so konferenčni zastupili London, so začeli prihajati iz Nemčije čudne novice. Rečena Nemčija se noče obnašati "normalno". Zaprtje banke so ostale zaprte za izplačila in borza je ostala zaprta za spekulacije. To je sicer neprijetno za normalno pamet, toda tolažiti se je treba, da je to le začasna potreba.

Zdaj pa poročajo, da je rečena Nemčija začela — in brez vsake krvave revolucije — posnemati sovjetsko Rusijo. Vlada je vzela demarni trg pod svojo kontrolo. Vsa menjava mark v tujo valuto se mora vršiti preko državne banke in po cenah, ki jih določi vlada. Častiti "zakon ponudbe in povpraševanja" je šel rakom življenja. Kdor krši to odredbo, gre v zapor za deset let. Druga vest se glasi, da nemška vlada morda vzame v zunanjo trgovino pod svojo kontrolo — natančno po sovjetskem zgledu. Za zunanje kapitaliste, ki trgujejo z Nemčijo, še bolj pa za nemške trgovce, je to zelo neprijetna vest.

Kaj torej dela Nemčija? Saj so jo vendar rešili revolucije!

Otroci umirajo

Illinoiski državni departament za zdravstvo poroča, da umrljivost otrok spet narašča, posebno na vnetjem v trebuhu. V letu 1929 je v Illinoisu umrlo 1306 otrok v starosti dveh let in manj v sled črevesne infekcije, v letu 1930 je pa to število poskočilo na 1531.

Zdravstveni departament nato omenja vzroke. Pravi, da črevesna infekcija navadno pride od nepravilne hrane. "Ekonomska depresija je nedvomno prisilila mnogo družin na varčevanje z živili in kupovanje ceneje hrane", se glasi poročilo. "Značilno je to, da je bilo v letu 1930 veliko manj mleka prodanega kakor v prejšnjem letu. To znači, da otroci stradajo mleka, da je mleko zanje najpotrebnejša in najzdravljivejša hrana."

Ekonomska depresija je torej dvignila umrljivost otrok, ker je zmanjšala denarna sredstva staršev, da ne morejo kupiti dovolj mleka za deco. Razume se, da so otroci delavcev najbolj prizadeti. Delavci seveda ne morejo biti odgovorni, če so oropani priložnosti za delo in zaslužek. Delodajalci tudi odklanjajo krivdo in pravijo, da so bili primorani ustaviti obrate radi skrajšanih trgov. Vlada tudi noče biti odgovorna, če, da ona ne kontrolira "zakona ponudbe in povpraševanja" in sploh ga ne sme nihče kontrolirati v svobodni in demokratični deželi.

Kdo je torej odgovoren? Nihče! — ako poslušamo "najboljše umove", ki regulirajo javno mnenje. Nihče ni odgovoren in vsakdo si mora sam pomagati!

Delavec si mora torej sam pomagati, če noče, da mu umrejo otroci v sled slabše hrane in podhrane. Kako? Ne sme mu povedati, ker to je proti postavam in velik greh!

Nova bolezen se je pojavila. Imena še nima, a najbrž ji bodo rekli moratoriomanija. Odkar je Hoover "rešil" Nemčijo in ostalo kapitalistično Evropo s enoletnim moratorijem za vojne dolgeve in reparacije, je vstalo na tisoče glasov, ki zahtevajo tisoče moratorijev za to in ono. Nekateri predlogi so dobri, drugi pa — well —

Nekdo priporoča, da se uvede moratorij enega ali več let za patente. Vsi iznajditelji morajo iti na počitnice. Preveč je iznajb, zlasti strojev, ki mečejo delavce na cesto. Dovolj je strojev!

Argument za deco. Stroj ni preveč, pač pa je preveč lastnikov strojev. Stroji ne mečejo delavcev na cesto, temveč lastniki strojev. Stroji so dobri in potrebni, niso pa potrebni privatni lastniki strojev. Zakaj ne bi dotičnik predlagal moratorija za — privatne lastnike, da se odstranijo za vselej in prepuste stroje delovnemu ljudstvu?

Dobrih strojev je še premalo, preveč pa je še nezavednih, nesposobnih delavcev, ki se udajajo v "bojjo voljo" in ne znajo voliti sebi v korist.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

"Wyoming Rockies"

Država Wyoming je v splošnem poznana kot velika planota divjega polna in pašenih pustinj. Res, da je velik del južne in vzhodne širine suha krebivita puščava, prikladna k večjemu za ovčereje, za kar se tudi dobro izkorišča. Ima pa ta pustinja v sebi silovita bogastva premoga in olja, kar je za človeka prav tako važno, kot žitna polja.

Tak je torej ta del države. Bila bi pa velika zmotna, ako bi kdo mislil, da je cela država taka. Preko severa in zapada se v tem prostoru razprostira mogočno Rocky Mt. pogorje ter se cepi v tri glavne črte, z imenom Big Horn, Wind River in Teton pogorje. Tukaj so skrite čarobne pokrajine gozdov in planinskih senožeti. Meni so se že dolgo upirale oči proti severu in ta planinski raj. Ah, kako premostiti daljavo, ki je od Rock Springa skoro 200 milj? V južnem delu države in okoli Rock Springa je nastopila pasja vročina ter suhi pešeni vetrovi, ki človeku vsak čas za zabavo napolnijo vse odprtine v glavi. Človek, ki kaj takega še prej ni videl, bi skoraj mislil na samomoru. Kdor pa ni tak skrajni pesimist, bo pa vsaj strašno šel malo izpremembe, vsaj toliko, da se mu "nade" popolnoma ne posušijo.

Zelo sem bil vesel, ko se je nekega zgodnjega jutra pri meni oglasil prijatelj z avtom in me povabil, naj grem z njim gorov. Je ter si ogledam njegov "zlat rudnik". Z vas naglo takoj odpušujemo proti severu v smeri še doslej nepoznane pokrajine. Ko smo prehiteli že kakih 50 milj, so se pred nami na vzhodu začele polj odlično črtati skalne višine Wind River pogorja, še bolj daleč tam proti severu pa se vidi snežni Fremont vrh.

Človeku se porodi želja, da bi še skoraj zopet enkrat arkal svet zrak. Nasa pot se vije vzporedno s pogorjem proti severu po sto milj široki pašeni planoti. Pri vsakem potoku je nekaj poljedeljstva in topet dolga širina peska in polna, končno se pa vendar pred nami nenadno dvigne zeleni grič in naprej še več drugih, ki so pokriti z gozdom.

Kmalu smo med senčnimi topoli. Prijatelj ustavi avto ter izstopimo v senec na oddih in priprizek. Pred nami se odpira globoka, zelena Green River dolina, začetek Colorado Riverja. Nahačamo se takorekoč pri vratih čisto drugačnega sveta. Veseli smo, da je za nami grda pašena pustinja ter da zopet dihamo sveži gorski zrak. Nasa pot ni več tako posebno gladka in zato nadaljujemo bolj počasi. Med tem mi pa moj prijatelj opisuje te slikovite gorake pokrajine, katerim se je do dobro seznanil, ko je bil na lovu na jelene in drugo divjačino.

Cez reko drži trden lesen most — železo tukaj še ni tako posebno v veljavi — in pot se nadaljuje ob drugi strani reke naprej. Rdeča barva kamna je tukaj precej očividna in blizu reke izvira vroč studenec, kar nam priča vulkanična aktivnost davnih dni. Zavijemo proti zapadu ob bistrem potoku in pot postaja strašno robata, oziroma ni nobene poti. Že sem študiral, da bi zamahil usta, da ne bi izgubil prigrizka, ko se avto ustavi: "Tukaj smo". Hitro znošimo našo provizijo čez potok v našo gorako kabino. Pomagajo nam fantje, ki že par mesecev tukaj živijo in brskajo za "zlatilo". Že eno leto nisem videl gorake koč in skoraj bi se ji odkril, ko sem vstopil v njene romantične preprote, kar ne bi naredil, ko bi vstopil v palačo.

Prav pri tej goraki koč izvirajo pol ducata kristalno čistih in ledeno mrazih studencev. Samo par polirov te fine gorske vode in človek pozabi na pustino in pesek. In ko se je še v tem mraznem izviru ohladil naš lončeni "vre", so bile naše želje dopolnjene.

Drugi dan smo bili že zgodaj za zlatim prospektom in pregledovali smo svetlo in temno kamenje: Zlata mrazica je nam belcem še takorekoč prirojena in skoraj bi rekli srce malo bolj hitro poskoči, ko človek zagleda zrnca vsemogočne kovine med ponilnim granitom ali temno ilovico. Naš prijatelj pravi, da mi bo pokazal še en drug skrivnostni zaklad, ki ga vsebujejo nje-

govni "zlati" prospekti. Sledimo mu ob potoku proti velikemu vodopadu in tam nam pokaže globoko okroglegu vodnjaku podobno luknjo. (Odprtine te vrste so veliko geološko čudo). Kajti pomisliti je treba, koliko časa je vzelo, da mora voda izvirati v to do granitni skalo ogromen vodnjak, ki drži tisoče galonov vode.

"Mislim", pravi naš prijatelj, "da je na dnu te štirne precej zlata". Vprašam ga, če je že to kaj preiskoval in on pravi, da ni. In zato se odločimo, da takoj preizkusimo. Nasadimo na dolgo preko matiko in poskušamo priti do dna, kar se nam le delno posreči. Privlečemo par motik prod in ga preiskujemo v železni (zlati) skledi. In smo kmalu zagledali v skledi nekaj kot pšenica debelih zlatih zrn. Naše oči so se zaiskrile in zrna so kmalu prišla v mojo posest.

V šali sem rekel mojemu prijatelju: "Ti imaš v tej luknji morda še bogastvo. Ako bi jaz mogel, bi ti ga prav gotovo ukradel."

Zvečer, ko sva sedela na velikih starih pred kočjo, je bil moj prijatelj precej zamišljen. Oči so mu uhajale nekam v daljavo in jaz sem sklepal, da dela načrte, kako bo posušil vodo in pobral zlato iz svoje skrivne "štirne". Tudi jaz sem mnogo sanjal, ko sem spal pod košato smreko. Pobiral in kradel sem iz zlata luknje kot orehi debele nugete. Ali, da bi jo vrag, iz zlatega sna me je jutraj prebudila mala večerica, ki se je na vso moč šudila, ker sem ležal pod njeno smreko.

So pa tukaj še druge reči, ki človeka zanimajo prav kot zlato. Preko tega pogorja se namreč razprostirajo silni planinski pašniki, na katerih se pase stotisoče glav goveje živine in ovac, vije se po strminah pa se nabaja tisoče divjih jelenov, srn in tudi še precej planinskih ovac.

Tukaj v tem planinskem kraju je tudi več let živi rojak Matija Oblak, ki se bavi z lovom na divjačino, radi mesa in kož. Je še mlad fant in puška in koč sta mu dom. Ako se kakemu Slovincu zljubi jelenove pečenke v Jeseni, naj se posvetuje s tem slovenskim fantom, pa bo velika lažje dosegel svoj namen.

V planinah je toliko zanimivosti, da se nikoli ne more vsa povedati, zato bom končal.

J. K.

Še malo pojasnila

Nanticoke, Pa. — Rojak Logar naj mi oprost, ako on ni dotični rojak iz Trbovelj, katerega sem mislil. Končno pa nisem trdil, da je on, ampak sem le rekel, da morda je on tisti. Sicer pa je to brez pomena; to sem omenil le mimogrede. Nikakor pa se ne morem strinjati z njegovim pretiranim številom o 500 ubitih buržujev v Rusiji. Ne rečem, da ni bil on hraber bojevniki, ali nekaj pa je vendarle moralo biti pomote. To bo moral rojak Logar sam priznati, ker kaj takega ni mogoče, da bi se boril eden proti 500. To je tisto, kar se mi zdi pretirano.

V vojske so me potisnili za tri leta od 1904 do 1907. Ni mi sicer bilo sile, ker ni bilo vojne, toda vojaška suknja mi je bila vedno zoperna in vojaški stan se mi ni dopadel. Zato se mi pa tudi danes čudno zdi, posebno pa če se kakšen rojak v delavskem

časopisu pohvali o vojnih grozotah. Kot je to storil rojak Logar. Zakaj je šel iz Rusije, saj se tendar tam potrebovali hrabre moče za pobijanje nevedne bele garde, v kateri je bilo seveda tudi mnogo nevednih mušikov? Delavstvo nima koristi od militarizma, zato dol z njim in z izkoriščanjem ter morilnim orožjem! Proč z vsemi poneumnjevalnimi metodami, ki se jih poslužuje kapitalizem!

Čas je že, da se ljudstvo oprime resnejših stvari, da o zpihalo na volilni dan razsodno rabiti glasovnico. Sem odprto proti vsakemu nasilju in barbarstvu, mu postopanju z ljudmi. Rojak Logar je lahko komunist, mene pa izobražuje socialistični nauk, ki je eden najpoštenjših pod solnce, ako bi se le delavska masa hotela poglobiti vanj. Ker pa je masa še nevedna, se trž med seboj kot volkovi. Vsekakor bodi povedano, da se ne more nihče hvaliti s podobnimi stvarmi, kot jih je navedel Logar, o tem ni govora.

Zavedati se moramo dejstva, da je bilo vedno najbolj prizadeto revno ljudstvo, pa bilo to v vojnah ali revolucijah. Zato je in bo glasovnica ena najuspešnejših revolucij, kadar bo ljudstvo zrelo za to. Krvoprelitja so nečloveška in nepočestna. V armadah so večina proletarski sinovi. Zato pa proč z militarizmom! Vzgjajmo delavske mase v delavskem duhu, da se bodo znali razredno bojevati v vrstah zavednih delavcev za delavske pravice vseh narodov. Dolžnost vseh delavcev je, ker je to v njihovem interesu, da pričnejo enkrat sami misliti.

Javnost naj sodi, če sem v pravem jaz ali rojak Logar. Toliko v odgovor, obenem se mu pa pridružujem v priporočilu rojakom, da si naroči Prosveto, brez katere bi ne smela biti nobena slovenska hiša!

Henrik Pečarič.

Pomožna akcija društva 87

Hermine, Pa. — Na prošnjo iz gl. urada soc. stranke iz Pittsburgha je naše društvo št. 87 SNPJ organiziralo pomožni fond za pomoč stavkajočim premogarjem, da si sami tudi sami prizadej, pomagamo jim pa lahko z obliko, ki jo bodo potrebovali, kakor hitro nastopijo hladni dnevi; ki niso več daleč pred nami. Posebno otrokom je treba tople obleke. Zato je naše članstvo razmotrivalo to tem vprašanju, kako bi pomagali, ker ni denarnih sredstev, kajti povprečna premogarjeva tedenska meza v tej okolici znaša le do \$15. Vred tega smo prišli do zaključka, da bomo pomagali z obleko. V odbor sta Alojz Prejza in Anton Zornik. Rojaki, ki imajo ponešeno obleko ali obuvajo, naj izročijo omenjenima odborikoma, ki bosta nabrala blago odposlala na glstan soc. stranke v Pittsburgh. Njihov odbor bo pa obleko razdelil prizadetim družinam.

Apeliramo na vse ostale slovenske naselbine, da podvzamejo silne korake ter da ustanove začasne pomožne akcije, da se na ta način pomaga stavkajočim premogarjem in njihovim družinam. Posebno so potrebni naše podpore otroci, ki trpe pomanjkanje in so brez obleke. Premogarji se bojujejo za vse, ne samo zase. Ako nitekar drugega ne bodo mogli pokazati a stavko, bodo vsaj dokazali, da iz sedanjega kaosa ni drugega izhoda kot podpravljenje premogarjev. Prihodnje leto bodo splošne volitve in a tem bo dana prilika

—Federated Pictures.

Ike Lane (na levi) in Lanny Steel (na desni), rudarja iz Harlana, Ky., ki sta bila obtožena "kriminalnega sindikalizma". Zlata sta izpuščena proti kavčiji \$5000.

vsem industrijskim delavcem, da bodo oddali svoje glasove za kandidata, katerih program je, da se podpravi vse glavne industrije, torej tudi premogarstvo.

Dne 16. avgusta bo imela soc. stranka za Westmoreland okraj svoj piknik na navadnem prostoru v Bouser's Grovu pri Adamsburgu, Lincoln Highway, par milj od Irwina proti Greensburgu. Na sporedu bodo razne tekme in igre in pa dobijki, poleg tega pa tudi dobri govorniki, ki bodo podali voličem mnogo podučnih informacij. Udeležite se piknika vai delavci! Sedaj imate priliko, da demonstrirate svojo zavednost, da protestirate proti sedanjemu sistemu, pod katerim strada na milijone ljudi in nedolžnih otrok.

Kdor je 100% ameriški patriot, je pač njegova dolžnost, da pomaga odpraviti sedanjo mizerijo, ki jo povzroča sedanji kapitalistični sistem. Pridite vai, ki vam je na tem, da se odpravi mezna sužnost. Pogledajte na Dansko, kjer imajo socialisti moč v svojih rokah, kako je tam prekrbljeno za delavce. Tam nima "troublu" z bolnišniški skladi. Če si bolan, prejmeš \$1.50 na dan in poleg tega pa imaš še zdravniško brezplačno. Tako je na Danskem, kjer imajo besedo socialisti! Tudi v Rusiji imajo nekaj silnega, ker skrbje za delavce. Tukaj pa se dela z delavci kot da svinja s praznim mehom.

V Ameriki, deželi bogastva in blagostanja, pa vidimo množice izstradanih ljudi, ki prosijo za kosček kruha. Otroci gladujejo in matere trpe pomanjkanje. Nekaj je torej treba storiti, da se odpravi to zlo. Preobrat mora priti, katerega pa lahko pospešijo le zavedni delavci z glasovnico na volilni dan. Da pa pride do tega, da se delavstvo voposobi, da bo zrelo za to delo, se mora pričeti sedaj učiti, ako se še ni pričelo, da bo znalo obrniti svojo moč in silo sebi v prid, ne pa svojim izkoriščevalcem.

Na svidenje na pikniku 16. avgusta! — Anton Zornik.

Vabilo na sejo

Milwaukee, Wis. — Seja kluba št. 37 JSZ se bo vršila v četrtek 13. avgusta ob 8. zvečer v S. S. Turn dvorani. Vabljeni ste so drugi in sodružice, da se te seje udeležite polnoštevilno. Razpravljajo se bo o nominaciji kandidata za aldermana v peti wardi.

Nadalje se bo razpravljalo o predavateljski turi, na kateri nastopi sodružica Anna P. Kraus iz Parkhilla, Pa. Turo prireja konferenčna organizacija klubov JSZ in društve Prosvetne matice JSZ za to okrožje.

Sodruzi, sodružice in somišljeniki, ne pozabite se udeležiti te seje! — Frank Poličnik, tajnik.

Kdaj bo konec zemeljskih zakladov?

Premoga imamo pri današnji porabi še na let, železa za pol tisočletje, petroleja pa pohaja. — Najprej bo zmanjkalo zlata.

Razne rudnine izkorišča človek le v meroma kratek čas. Tako uporabljamo maj poldrugo stoletje, umetno gnolijo in trolej komaj 70 let, aluminij in nikel šele let, redke kovine kakor krom, ki rabijo za menjenje jekla, pa so še mlajša datuma. Tem narašča poraba teh zakladov v ogromni statistični kažejo, da se je poraba čina, svinca, zlata in srebra v letih od 1880. — potrojila, poraba zlata početvorila in bakra poosemkratila. Žal, pa zemlja ne daje v tako kratkem času kakor zemske prideleke in zato je čisto naraven strokovnjakov, ki že več let opozarjajo, da se omejila poraba zemeljskih zakladov.

Sicer še ni neposredne nevarnosti, da nam jih zmanjkalo čez noč, kajti kar se obeh najvažnejših rudnin, premoga in petroleja, so zaloge še tako ogromne, da bodo stovale še za lep čas, navzile nasprotim njem nekih strokovnih krogov. Isto tako kovinami, kajti v kubičnem kilometru zemske površine, ki tehta približno 3 milijarde je povprečno 150 milijonov ton železa, 2 milijona ton mangana, 0,3 milijona ton kroma, tisoč ton nikla, 15.000 ton čina in kobalta, kor tudi ogromna količina drugih kovin, ki zadostovale za kritje vseh potreb mesece in ta. Težava pa je v tem, da so vsi ti zemeljski produkti v zemlji razdeljeni v najfinjši deli, ki tako da bi jih bilo težko pridobivati z našimi sedanjimi sredstvi, ne glede na to, da bi takšno pridobivanje grozovito podražilo, tam, kjer se razne kovine nahajajo v veliki množinah, zavisi njih racionalno pridobivanje od prometnih zvez. Vrstni red pridobivanja je skoro povsod in vedno enak. V obljude ozemljih izgineja najprej zlato in srebro, dijo jim baker, cin in svinec, končno ostane običajno samo še železo in premog.

Ogromna ozemlja, ki so polna raznih ravnih rud, so danes še neizrabljena in se opotevamo, bo n. pr. premoga na zemlji še kakšnih 5600 milijard ton. Takšna številka nam zdi silovita, a moramo po drugi strani postevati, da znaša letna poraba premoga nes 1,3 milijarde ton, kar se bo za trideset lahko brez nadaljnega povečalo na 3 milijarde Potemtakem bi bilo premoga na zemlji le dva tisoč let, a v Evropi sami, ki ga največ rabijo, bodo trajale lastne zaloge morda le 1000 let. Za posledice evropske premogovne revirje pa vemo, da bodo izčrpani še za prejš, celo v 100 letih.

Američani pravijo, da bo petroleja na zemlji še v 30 letih. A to bo malo prestraševala. Svetovna rezerva znaša okrog milijard ton — od teh odpadke polovica na Ariko. — Letna poraba je 100 milijonov ton, da bi rezerva zadostovala za veliko daljši nego 30 let, ne glede na to, da se danes pridoluje že umetno iz premoga.

Točasni konzum železa znaša 100 milijard ton in če bi pri tem ostalo, bi pa samo v Evropi, in sicer v zelo dobrih in nje dobrih rudnikih za 450—500 let, ostalo pa še zaloge vsega ostalega sveta in v mnogih ozemljih, ki so sploh še neraziskani pr. ob Južnem tečaju. Vsa je 1000 let se ni bati, da bi nam zmanjkalo železa in ržakih zalog.

Kar se tiče drugih kovin, statistike se zaključene. Vsekakor pa se približuje jemu koncu dve kovini, cin in zlato. Cin Evropi skoraj ni, razen v Cornwallu, da pa ga je dobili na Malaki, v nekaterih skih državah in v Boliviji. Pridobivajo ni v evropskem območju niti omebne ba a tudi drugod, v Severni Ameriki in v Alaso zlato rudniki že skoraj izčrpani, v vsaalu pa jih bo konec v nekoliko desetletjih.

Zdravljenje z gramofonskimi ploščami

Das je že marsikdo z gramofonom priril živce in dobro voljo, to ni nič nenavadno — toda frankfurtski zdravnik za živčne bolezni dr. Oppenheim je dokazal, da se dajo slabše in žilve z gramofonom tudi ozdraviti, ne samo to. S primernimi ploščami zdravi Oppenheim mrtvoudne in mišične oslabele. Pri bolnikih, ki težko hodijo, zapisuje a plošče s plesnimi skladbami in koračnicami, omrtvelosti obraznih mišic in glasik od pevake komade in govorne plošče, pri omrtvelosti mišic na rokah svetuje bolniku klavirsko banjoške skladbe.

To ni slab dovip, temveč gre preprosto učinke zvočnih frekvenčnih tokov, ki so se eksperimentalno preizkušeni. Na ta način je pr. mogoče s primerno frekvenco in primernim ritmom spraviti celo črevesje v peristaltično gibanje, istotako se posrečijo duševni učinki kakor pomirjenje in usipavanje bolnikov, najbolj presenetljivo je to, da se da z zvočnih frekvenčnimi toki doseči celo neobčutljive bolečine v manjših udih, dočim postajajo udi manj občutljivi zanje.

Kaj se bo dalo na ta način vse zdraviti seveda še ni mogoče reči. Vsekakor je dr. Oppenheim preizkusil svojo metodo še v vrstnih primerih in nemška industrija se pravi izdelavo posebnih "zdravilnih" plošč, da ji bodo pridno polnilne mošnjice.

Delavke v ruskih gozdovih. Posebne ženske "bankovne brigade" so v akciji po vsej sovjetski Rusiji.

NAŠE TELO IN ZDRAVJE

Lidija Seifulina:

VIRINEJA

Za Prosveto prevedel Miro Klopčič

V vas Virka ni hodila. Tudi ljudje iz vasi so se je izogibali. Saj je bila vendar taka ženaka, da je bilo bolje biti čim dalj proč od nje, kakaj prav lahko bi se radi nje zapletel v kakšno sodno preiskavo. Kdor jo je srečal, se ji je brez besed in pozdrava izognil v velikem ovinku. Le Anja, to predrzno žensko, je prišla nekega praznika iz nezmagljive radovednosti k Virki v barake.

Barake so ležale v dveh kratkih vrstah in so bile videti kot lope iz opek. Njih majhna okna so se nahajala tik nad zemljo. Zdal se je bila skoro popolnoma zasnežena. Morali so odikadati sneg, da ne bi tudi podnevi sedeli v temi. Strehe so bile strme in so se silasto stikale kakor hišice za škorce. Siromašna domača brklarija je ležala na planem pred barakami vse navkriž. Dvorišč ni bilo. Nekoliko v stran je stala nedograjena visoka hiša za bodočo železniško postajališče.

S svojimi praznimi očesnimi votlinami je strmela na barake, na ta žalostna človeška bivališča, in njen vhod brez vrat je rešal in zehal. Poleg hiše so se zgnatili na tramovih kmetje — bili so begunci — in trije vojni jetniki v smešnih kratkih suknjah. Nekoliko v stran je stala nekaj ženak. Topel je današnji dan, pa so prilezli iz svojih zakotij na solnce. Z očmi, motnimi od bleščočega se snega, so gledali pomelkovanje Anjo. Ženske so začele živahno šepetati med seboj.

"Dober dan, žene! Kje pa stanuje tu Virka iz naše vasi?"

Ena od kmetic, ki je nosila svojo naglavno ruto na poseben, tu način zavezan, da je bila videti glava kot kolo, je stegnila svoj siljasti obraz iz rute in dejala smeje:

"Na oni strani barak moraš iskati. Kjer ljudje plešejo in se sprehajajo, tamkaj stane."

Toda Anja je s svojim ostrim očesom opazila Virko že od daleč. Stala je ob neki baraki. Ko se ji je Anja bližala, je ni takoj opazila. Zrla je v snežno stepe. Njen obraz je imel strog izraz. Močno je bilo opaziti gubo med njenimi obrvi. Bilo je, kot da išče nečesa s svojimi očmi v neskončnem snegu. Ni ga našla in zato je bila vznemirjena. Imela je na sebi popolnoma star kožuh od pasu in krog glave je imela zavezano oguljeno, zamazano ruto. Z neprijaznim glasom je odgovorila na Anjin pozdrav:

"Ah, dober dan, če misliš zares. Kaj te je prignalo?"

"Ej, pogled jo no, kako se je prevzela! Prišla sem pogledat, kako živi tu svoje lahko življenje. Zakaj obračša glavo v stran? S prijaznimi besedami sem prišla, kakor takrat, ti pa obračša svoj rilce v stran. Druge ženske pljunki, če kdo le omeni tvoje ime, jaz pa..."

"Tebi pa manjka aline? Ti je žal? Zakaj si se priključila semkaj? Prišla si me pogledat, da boš potem lahko jezik otresala. No, le poglej me. Saj me ne vidiš prvič. Takšna, kakršna sem bila, sem tudi ostala."

"Ne, ne prav takšna. Slabša si in hudobnejša. Čisto brez vzroka si taka nasproti meni. Zakaj vsaj na obleko ne paziš? Poprej si nosila lepše obleke, čeprav si živila siromašno."

"Komu pa je treba moje obleke? Tudi denarja nimam dovolj, da bi se postavila. Komaj za hrano imam in s tem sem zadovoljna."

"Vidiš zdaj, Virka, da se s bogom spreš. Ni ti zanj, ne moliš nič, ne kešaš se svojih grehov, in zato te tudi tepe. Kot klobuč, ki se ne odvija, se kotilisi iz kraja v kraj. Ah, dekle, kako grenko življenje imaš! Prav res, grenko. Ko sem šla sem, sem mislila, da

te bom morala zavdati, zdaj pa vidim, da ti gre slabo."

"Gre morda tebi tako zelo dobro? Pred bogom živimo vsi slabo življenje, Anja. Vsa kega razre rja na svoj način. In če pravi kdo, da mu gre dobro, trdi le, da bi se razveselil, da bi pregnal miali na svoje življenje, da si ne bi belil glave. Natančno tako, kot počneš ti."

"Meni da gre slabo? Hvala bogu, nobene pomanjkanja ne trpim in svoj kot imam. Človek seveda ne živi na zemlji brez solz in bolezn. Mogoče gospoda — nam pa tako življenje ni usojeno; a kaj češ? Meni gre dobro."

"Tudi gospoda je iz istega testa kot mi: iz ženskega in moškega mesa. Tudi oni nosijo v sebi razdražljiv žolč in jetra, jočejo in bolezn jih tarejo. Zakaj ne bi tudi jokali in bolehal? Le zato, ker so se preskrbeli z zadostnimi živili, lahko sijo žive. Tudi oni jočejo, a zaradi stvari, ki niso vredne. Če bi dali njihovo hrano nam, bi mi nič več ne jokali."

"Poslušaj, Virka, prav radi tega se ne smorem znebiti miali, da si še od rojstva bolj pametna kot ne, a da počenjaš vse stvari tako, kot jih počenjajo neumne babice. Govorila si o gospodi... Vidiš, pri nas v vasi govorijo, da te — kako bi rekla — mika življenje v brezdelju. Če bi si vsaj tako življenje uredila s pametjo, pa bi lahko dobro živele. Ti bi lahko mirno šla k gospodi. Saj je tudi Motjika iz Romanovke šla tako v mesto, živi v dobri hiši, ima svilene obleke in zlat prstan. Ko je prišla domov na oddih, se je bahala s tem. Kar pogled ženske, ki služi pri inženirjih. Če pogledaš njihove čevlje in obleke, jih lahko kar zavidaš... Ti pa... če te človek pogleda, se mu resnično smilisi. Tako mi boga, smilisi se mi. Če se ukvarjaš s tem, potem delaj tako, da ti koristi. Saj se gospodje kar pulijo zate."

"Zakaj pa ti spiš s svojim Avstrijcem, pa nimaš nobene koristi od tega? Mar bi kaj zaslužila s to stvarjo?"

"To je nekaj drugega! Moja hiša je v redu, gospodarstvo je v redu, ne pojem in ne plešem po cesti in se ne vlačim z raznimi dedci po skednjih. Avstrijec? Kaj bi to, to je moj edini greh. Sicer pa sem zakonaka žena svojega moža, mati svojih otrok in gospodinja v svoji hiši. In vsak poroče: druga babica, toda za lajdro me vendar ne bo imel."

"Pač, pač, tudi za lajdro te imajo. Slišala sem, in tudi sama si morala slišati."

"Mogoče kdaj iz slobe, sicer pa me vsa vas spoštuje kot ženo svojega moža. Ogovarjajo me s imenom mojega moža in enakovredna sem drugim kmeticam. Z nikomer se ne nisem pajdašila. In če sem ti mogoče kdaj kaj nagobezdala, sem te mogoče nalašč potegnila za nos, ker mi je bilo pač všeč. Kar dokazi mi kaj! Vse drugače pa je s teboj: vse leži odkrito na dlan. Tako tisto s Vasjko kot tudi s tistim inženirjem in potem zdaj. Ti tega ne prisnaš, toda mi vidimo vendar na svoje lastne oči. Ti si edina v vsej vasi, ki si vsem trn v peti. Če pa že hočeš tako razvpišit in sramoto pred ljudmi, potem bi morala za to kaj zahtevati in ne delati zastoj. Če pa se dokopješ do denarja in oblek in gospodinjskega, bi gledali nate z drugačnimi očmi, čeprav bi tudi nadalje živela tako, kot živiš zdaj. Za hrabro bi te imeli za prostitutko, obgovarjali pa bi te: Avimovna. Ne! Ne, Virka, čisto brez vzroka šliš svoja usta, čisto brez vzroka se čutiš užaljeno od mene. Dajem ti te nasvete, ker ti hočem dobro. Druga bi sploh ne govorila s teboj, jaz pa sem dobrega arca. Nikomur ne želim zlega."

(Dolje prihodnjak.)

silnik, ki je komaj čakal ugodne prilike, da jo ubije.

Bil sem zelo razburjen, videč pred seboj to nedolžno žrtev, udano v svojo usodo. Potočila mi je med štirimi očmi svoje gorje, ne da bi me prosila pomoči.

— Kaj hočete?... To je grozno... Toda kaj naj počnem? Vem dobro, da se me bo prej ali slej odkril. Zadozuste nepreviden korak na robu strme skale v tem kraju, kamor me je pripeljal. Nikesar več ne pričakujem od življenja. Postal mi je pravi pekel. Vseeno mi je, kdaj ga bo konec.

Zjutraj sem spremljal prijatelja k pokvarjenemu avtomobilu. Pokvarjen je bil tako, da je bilo treba poslati v najbližje mestice po nov sestavni del, kar je zahtevalo dva dni časa.

Nazaj greda sva morala obiti zalivček, kjer se je izlival v morje potok. Prekoračila sva potok po brvi in nadaljevala pot po stezi med skalami. Kar je opazil moj tovariš na drugi strani zalivčka med hlodi modrika, ste cvetove bodice.

— O! — je vzdihnil, — moja žena ima rada te rože.

Priznam, da se mi je gnusil tak cinizem. Čemu hlini ta mišičasti mož rahločutnost? V tem je bilo preveč hinavstva in bil sem ogorten.

Brž je krenil po strmi stezi k morju in stopil na pesek, da bi prišel na drugo stran zalivčka.

V tistem hipu mi je začelo srce močno utripati. Peščena tla so bila znana v tem kraju kot eden najnevarnejših kotičkov vse obale. Na kraju trden, proti sredini pa sipast, pripravljen vedno požreti neprevidnega človeka.

Ozri sem se na vse strani. Nikjer ni bilo žive duše.

V glavo mi je šinila strašna misel: Če ne zakričim in ga ne opozorim na nevarnost, pojde naprej in se pogrezne v pesek.

Za hip sem okleval. Ali naj ga opozorim in rešim? Ali naj molčim in rešim njegovo nesrečno ženo?... Zakril sem si oči z rokami in razmišljal. Ko sem zopet pogledal, sem zagledal svojega tovariša, kako dviga noge, pogreznjeno do kolen v smrtonosno motvirje. Zakrillil je z rokami, omahnil in padel. Počasi se je pogrezal. Obrnil se je s obrazom proti meni. Njegovi klici na pomoč so se izgubili v širni puščini. Pesek mu je segal že do ust. Nekaj časa se je roka nad peščeno grobnico še krčila, potem je pa izginila tudi ona.

Vrnil sem se domov in povedal, kaj se je zgodilo.

Mlada žena je sprejela strašno vest mirno. To me je preenetilo. Še istega večera sem jo odpeljal z vlakom k njenim roditeljem.

Tam sem pa izvedel grozno novico... Sirota je bila blazna.

Imela je fikano idejo, da ji streže mož po življenju. Mož si je na vse načine prizadeval, da bi jo obvaroval najhujšega.

Hoteč biti sodnik, sem postal čisto navaden zločinec.

Ivan Jontes:

V sobi hlapca Tomaža

V kotu velikega konjskega hleva so majhna, do polovice steklena vrata, šipe seveda večinoma pobite in jih nadomešča časopisni papir. Odpreš in vstopiš. V nos ti plane pokvarjeni zrak, zoprnejši od smrada v hlevu; kar nazaj te odrija. Pred teboj je siva, brezupno-mračna slika sobe hlapca Tomaža.

Na levo od vrat je dolga, vegasta miza, pokrita s papirjem, zamazanem od sja, prahu in razne druge nesnage; na mizi leži razmetana kuhinska posoda, jedilno orodje, vsega se drži plast nesnage in nemarnosti; vmes leže drobci kruha in kislodilski ostanki jedi, na katerih se pasejo muhe. V desni steni je dvojne majhnih zamreženih oken, ki napravijo nate vtis, ko da si zašel v ječo. Ob steni stojijo okrušeni in zanemarjeni zidni štedilnik. Nad njim je razpeta zarjavela šica — nočoj so obešene na nji mokre, zoprn duh razirajoče cape, kajti deževalo je ves dan in Tomaž je konjski hlapec, kar pomeni, da ga je danes dan namakal. Malo dalje od štedilnika stoji šepa-

va postelja; posteljina sestoji iz umazanij cunj in preluknjanih, neprijetno dišečih konjskih kočev. Kakšna milostiva, na primer žena Tomaževa gospodinja, bi se ne upala sesti nanjo... Zamaščene, nečedne cunje vsevprek.

Poleg postelje pod zamreženim oknom je majhna "toaletna" mizica, pokrita z blatnim papirjem. Okružena pločevinasta skleda, krožnik in jedilno orodje, vse tako umazano, da se ti želodec obrača. Če bi Tomaževa gospodinja milostiva to videla, bi ji najbrž nekaj dni nobena jed ne dišala... In zarjaveli nož, britve, škrobisti glavnik, ki se ga drži blato, polovico ogledala, kos kruha, pipa in ostanki jedi. Vse to vidiš na tej mizici. In na majhno polico nad posteljo je od nekdaj zašlo nekaj knjig, ki so pokrite s plastjo rumenega, zoprno dišečega prahu.

Ob nasprotni steni sta dve starinski omari, ena za obleko in druga za jedila. Obe sta prazni. Zamazane cunje — čedne obleke Tomaž nima in pravi, da je tudi ne rabi — so obešene kar na žeblih, ki jih je zabil v steno. Med omarama je lesena klopi, tudi polna cunj.

Stene so mračno-sive in vlažne, riše nanje velike, grde madeže. Omet se je že davno začel krusiti. Na tleh blato, smeti, trske, kos grčavega polena, škrapa sekira, polovica metle, ki pri Tomažu živi zasluženi pokoj, čiki, pljunki in blatni, razmočeni čevlji, ki žalostno živkajo, če stopiš nanje.

Skozi zamrežena okna se vidi kos sive, blatne ceste, žična ograja, malo zelenjavnega vrta, železniška proga, vagoni in zadaj je tovarna. Druga ne vidiš. Kakor je brezupno-pusta Tomaževa soba, takšen je tudi razgled skozi okno. Ubijajoč.

Tomaž leži vznak na postelji, kadil slabe cigarete in brezumno strmi predse. Skozi okno prihaja šum dežja, ki dolgočasno-

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potem naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe članov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilcev, članov in članic, ki so se izločili iz društva. Naznaniti upravitelju Prosveta, da se lahko točno vredi imeniti za polnopravne članove Prosveta. Imena in naslove, katere polnopravni članovi Prosveta ostanejo tam v arhivu in jih upravitelju ne dobi. Torej je zelo važno, da vsakej polnopravni član Prosveta pripravi listinast vso naslovo upravitelju Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vsakej omeni stari in novi naslov. Upravitelju naj tudi ne apela, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. — Philip Godina, upravitelj.

enakomerno bje ob razmočeno cesto. Sempatja se oglašajo pod oknom čofotajoč korak. Muhe zaspano brečče. Tomaž se očividno ne meni prav nič za vse skupaj. Leži in strmi predse. Pa poseže po zeleni steklenici. Zganje...

Včasih je bil drugačen, ti mogoče zaupa. Ni pil žganja. In tudi nesnage ni mogel trpeti. Takrat je še upal, da mu bo kdaj usojeno živeti kakor se spodobi človeku. Ampak tisti up je že zdavnaj vtonil v mraku brezupa in Tomaž ne mara več za nesnago. Saj mu je vseeno, v kakšnem brlogu ga dohiti konec. Na beli rjubi ali na smrdljivem konjskem kocu. In končno, zdaj ne utegne čediti, če bi prav hotel. Zvečer je vselej utrujen na smrt in se mu ne ljubi več delati. Še kuha mu je odveč. In pa — saj je sam in zanj je dobro tako kakor je. In nekaj dobrih požirkov žganja na pravi sobo prijaznejšo in svetlejšo, nesnage tedaj ne vidi in žarnica, ki brli pod stropom, začari močnejše... E, če bi še

žganja ne bilo, potem bi bil mož zares revež, se bo namreč in napravil nov požirki.

Nekoč je Tomaž sanjal o ženitvi in o domačem ognju. Takrat je bil še mlad in na pa je mislil, da mu bo lahko trgati srečo življenju iz roke. Je prekmalu spoznal, da je ubog hlapec in obupal je v gel puško ob tla. Od takrat ne v mraku, ki ga obdaja, ne remu se ne zna iztrgati, ne včasih, kadar mu zeleni dekleta, da je še krepak, mami se bo še enkrat poskušal v usodo, a se vselej premisli, vredno, si misli, saj bi ni dosegel. In spet zleze v mrak resignacije in pijan. In nazadnje ga premaga neki spanec ter ga izroči kaku ki so morda lepše in jasnije kakor njegovo življenje...

Skozi zamrežena okna pa strmi v sobo črna, deževna, mračna in brezupna, kakor mračna in brezupna Tomažovo življenje in njegova soba.

ZA POTOVANJE

Is dopisovanja je razvidno, da v prihodnjih mesecih odpošiljate stari kraj precej rojakov, ki pomlad in poletje sčasoma prikažejo boljših časov in — dela. Tem se dobrodošlo znanje o našem avgustom. Tem, kakor tudi drugim našim potnikom nudimo dečo najboljše parnike:

- 16. avg. — Paris na Havre
- 19. " — Aquitania na Cherbourg
- 19. " — Leviathan na Cherbourg
- 21. " — Saturnia na Trst
- 21. " — Majestic na Cherbourg
- 22. " — Bremen na Bremen
- 27. " — New York na Hamburg
- 28. " — Ile de France na Havre
- 2. sep. — Skupno potovanje na rečanju. Potnike bo sprejela prav do Ljubljane. Potnike bo sprejela prav do Ljubljane. Potnike bo sprejela prav do Ljubljane.

2. " — Paris na Havre

8. " — Vulcania na Trst

11. " — Ile de France na Havre

Za cene in druga pojasnila se nite na

LEO ZAKRAJSEK

Midtown Bank of New York

430 4th Ave., New York

Ali ste že naročili Prosvetni list svojemu prijatelju ali sosedu v dom? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za maj denar lahko prejmete v domovino.

VABILO NA IZLET — PIKNIK

SLOVENSKI DOM V LITTLE FALLS, N. Y.

pridri svoj

IZLET

v nedeljo, 16. avgusta 1931, na Stop 44 (Gun Club)

Herkimer Road.

Vabljeni ste vsi Slovenci od blizu in daleč, da se pridružite udeležite. Pijače izvrstne in prigrizke dobite Igra Slov. godba. Vstopnina za odrasle 25c. Začetek 10. dopoldne.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, umijsko delo prve vrste

Želite po informacije na naslovi

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREMA POJASNILA

Pierre Parangon:

Sodnik-samoizvane

Kako sem storil zločin? — Je dejal in izpil v dušku šesto čašico coctalla.

Stanovalec sem takrat v vili, boje rečeno v gradiču iz XVIII. stoletja, zgrajenem iz granita med fantastično krivuljastimi jelšami v enem najbolj divjih krajev bretonske obale.

Nekega delevnega večera se je že temnilo, ko je nekdo potikal na velika hrastova vrata. Vzel sem luč in šel odpret. Zunanja stala v nallvu mož in žena. V črnih dežnih plaščih sta bila kakor dva tujina.

Povabil sem ju, naj vstopita.

Mož, krepak dečko okroglega obraza in energičnih potez, mi je dejal:

— Kaj me ne poznate?

Posvetil sem mu v obraz in nactkrat, liki fantom, ki se prikaže iz teme, je stal pred menoj sošolec. Spomin nanj je bil pa tako nejasen, da nisem imel poguma izpregovoriti o njem.

On sam me je moral opozoriti nan to.

Zares, bila sva sošolca, spomnil sem se. Po pravici rečeno, imel sem ga v neprijetnem spominu. Bil je že v otroških letih za svojo starost izredno visok

in znan v šoli, ker je hotel biti povsod prvi in se je rad prepiral. Prijatelja nista bila nikoli. Bal sem se ga in raje sem se ga izogibal.

— Najin prihod se ti zdi čuden... Potujem s svojo ženo v avtomobilu po Bretani. Dobrega pol kilometra od vašega gradiča se je nama pokvaril motor. Bilo je že mračno in ko je naju moidoč opozoril na najbližje bivališče tu in omenil tvoje ime, sva si drznila sateči se k tebi in prositi, da naju sprejmeš pod gostoljubno streho, sicer bo nama predla trda. Jutri popravim avtomobil. Danes je to v temi in dežju izključeno.

Zagotovil sem ju, da se lahko počutita kakor doma in potrudil sem se postreči gostoma, kar je bilo v mojih močeh.

Njegova žena je bila s svojo nežnostjo in skoro bolešno mikavnostjo pravo nasprotje robatega moža. Imela je krasne jame, svetlo modre oči. Njene roke so bile izredno nežne, ročice princeze ali angela. Melanholičen smehljaj je odziral njene krasne ustnice.

Takoj po večerji je odšel moj bivši sošolec s svojo ženo, pripravljeni sobo.

Kmalu po njunem odhodu sem zaslišal lahke korake. Bila je ona. Pozabil sem bil pustiti v

sobi vžgalice in prišla je po nje. Ko sem ji pomolil škatlico, prosič jo, naj se nikakor ne sramuje zahtevati vse, kar bi potrebovala, me je pogledala tako hvaležno in obenem plaho, da me je zabolelo srce. Potem je dejala:

— Moj mož že spi. Legel je kar oblečen. Posnam ga in vem, da se do jutra ne bo prebudil.

Ker se mi ni zdelo zaspana, sem jo povabil, naj še malo ostane pri peči, kjer ji bo gotovo prijetneje, kakor gori v sobi, kamor je pihal skozi razpoke v vratih hladen veter. Ostala je. Sedla sva in poslušala svečano tiktakanje ure.

Polagoma sva postala zgovornija.

Že dve leti je omožena in ves ta čas si mož prizadeva uničiti jo. Prvi hip se mi je zdelo, da misli a tem nekakšno moralno in individualno možovo nadvlado, toda kmalu je priznala, da jo hoče ubiti.

Potem mi je pravila zgodbo, ki se mi je zdelo dokaj zapletena. Ta nedolžna pravljica prinčesa se je imenitno spoznala na suhoparne paragrafe dednega prava. Njeno pripovedovanje me je kmalu prepričalo, da jo usoda neprestano preganja. Roditelji so jo bili vzgojili strogo, njen mož je bil pa brezsrčen na-